

Tadeusz Nastarowicz

płk, dowódca 2 Lubelskiej Brygady Obrony Terytorialnej

Proces tworzenia brygady Obrony Terytorialnej RP. Studium przypadku

Wprowadzenie – potrzeby powstania Wojsk Obrony Terytorialnej

W związku pojawiającymi się nowymi zagrożeniami na świecie, w tym z możliwymi działaniami hybrydowymi, ruchami narodowowyzwoleńczymi itp., istnieje konieczność ich identyfikowania i podjęcia skutecznych działań.

Odpowiedzią na powstające zagrożenia, a w tym wzmacnianie możliwości ich skutecznego dezaktywowania, będą Wojska Obrony Terytorialnej (WOT) – jako 5 rodzaj Sił Zbrojnych. Potrzeba szybkiego reagowania na możliwe zagrożenia wymusiła konieczność stworzenia dobrze wyposażonych i wyszkolonych struktur wojskowych, zdolnych do odparcia zagrożeń hybrydowych (asymetrycznych).

Rozwój Wojsk Obrony Terytorialnej jest obecnie jednym z priorytetów Ministerstwa Obrony Narodowej, jako odpowiedź na umiejętne dostosowanie się do zagrożeń. Koncepcja utworzenia Wojsk Obrony Terytorialnej rozpatrywana jest w aspekcie militarnym i niemilitarnym.

Pierwszy, to aspekt kinetycznego i niekinetycznego oddziaływania na zagrożenia związane z integralnością terytorialną. W procesie przygotowania i wyszkolenia, wykorzystujący w dużej mierze doświadczenia jednostek specjalnych, zaimplementowany do potrzeb obrony terytorialnej.

Drugi aspekt – nie mniej ważny – jest związany z możliwościami wykorzystania jednostek obrony terytorialnej w odniesieniu do posiadanych zdolności i możliwości. Działania skupiają się na zapobieganiu powstawaniu zagrożeń oraz ewentualnym ich

usuwaniu. Dodatkowo, koncepcja przygotowana przez MON zaznacza możliwość wykorzystania WOT w działaniach humanitarnych poza ich stałymi rejonami odpowiedzialności (SRO).

Proces tworzenia jednostek Obrony Terytorialnej jest w swoim zamyśle budowany w oparciu o „najbliższe” zidentyfikowane zagrożenia będące bezpośrednio związane z geopolitycznym położeniem Polski. Tworzenie jednostek Obrony Terytorialnej, w I etapie na wschodniej granicy Polski, ma priorytetowe znaczenie dla zapewnienia skutecznej ochrony wschodnich granic Unii Europejskiej, w tym też z możliwym kierunkiem transferowym uchodźców z obszarów objętych konfliktami zbrojnymi. Należy mieć świadomość, że „ciężkimi” wojskami nie można być wszędzie i w każdym miejscu. Przemieszczenie wojsk zawsze jest związane z czasem, którego nigdy nie ma lub należy dokonać czynności planistycznych do ich realizacji. Dużo sprawniejszym rozwiązaniem jest zatem posiadanie struktur wojskowych „na miejscu”, związanych terytorialnie z danym obszarem. Dodatkowym argumentem sprzyjającym tworzeniu Jednostek Obrony Terytorialnej, a wynikającym z ostatnich konfliktów zbrojnych na świecie jest fakt, że bardzo dobrze wyposażone i wyszkolone jednostki (przy ogromnych nakładach finansowych) w działaniach asymetrycznych mają problemy ze skutecznym realizowaniem zadań i osiąganiem zamierzonych celów.

Proces tworzenia WOT

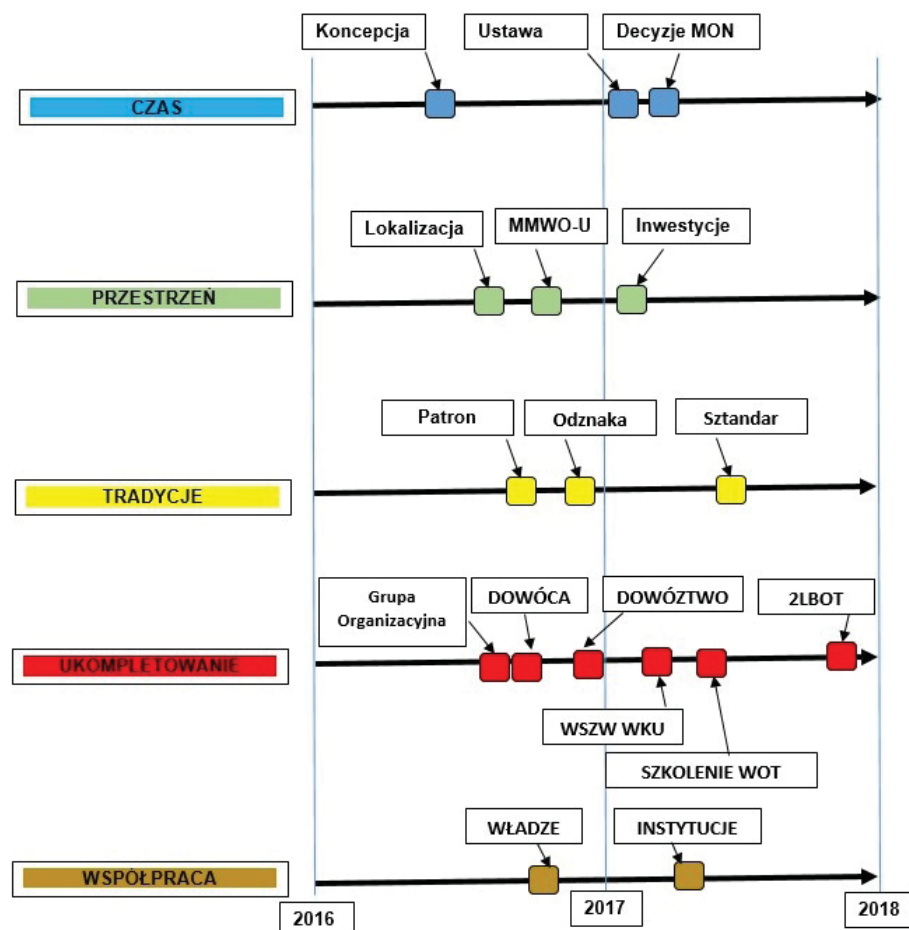
W procesie tworzenia koncepcji i struktur Obrony Terytorialnej wzięto pod uwagę potrzeby i sprawność zarządzania, wynikającą z proponowanego położenia w odniesieniu do stałego rejonu odpowiedzialności (SRO) oraz ze zidentyfikowanymi zagrożeniami w aspekcie militarnym i niemilitarnym.

W celu właściwego kierowania strukturami nowego Rodzaju Sił Zbrojnych, jakimi są Wojska Obrony Terytorialnej, równolegle przystąpiono do tworzenia Dowództwa Wojsk Obrony Terytorialnej. Dużą rolę odgrywało Biuro ds. utworzenia Obrony Terytorialnej, oparte w znacznej mierze na specjalistach zajmujących się tworzeniem i dostosowaniem struktur OT, gwarantującymi zachowanie koncepcji tworzenia struktur w odniesieniu do wyzwań oraz celu ich powstania, oczekiwań, a także wyposażenia zapewniającego jego osiągnięcie.

Na uwagę zasługuje przede wszystkim zachowanie ciągłości myśli związanej z tworzeniem Wojsk Obrony Terytorialnej, utożsamianie się twórców z problemami i sukcesami związanymi przy ich tworzeniu. Podkreślić należy wystąpienie wzajemnych uwarunkowań, które były związane z tworzeniem WOT. Uwarunkowania, które towarzyszyły tworzeniu Wojsk Obrony Terytorialnej można podzielić na pięć zasadniczych obszarów działania: czas, przestrzeń, tradycje, ukompletowanie, współpraca. W każdym z obszarów występowały zasadnicze zadania do realizacji.

W obszarze czasu głównymi determinantami działalności było wypracowanie koncepcji tworzenia Wojsk Obrony Terytorialnej, przygotowanie zmian w ustawie o powszechnym obowiązku obrony, decyzją Ministra Obrony Narodowej, uruchamiające tworzenie jednostek OT oraz przyjmowania do służby żołnierzy OT.

Ryc. 1. Uwarunkowania tworzenia obrony terytorialnej

Źródło: opracowanie własne.

W obszarze przestrzeni do głównych problemów, z którymi należało się zmierzyć, należą przyjęcie obiektów w wyznaczonej lokalizacji, określenie potrzeb w zakresie remontów, modernizacji, dostosowania i wyposażenia budynków oraz opracowanie Minimalnych Wojskowych Wymagań Organizacyjno-Użytkowych (MMWO-U).

W obszarze tradycji główny nacisk położono na przygotowanie i opracowanie dokumentacji związanej z uzgodnieniem odznaki pamiątkowej brygady, określeniem kultywowanych tradycji i patrona oraz rozpoczęciem procedury przyznania sztandaru dla jednostki wojskowej.

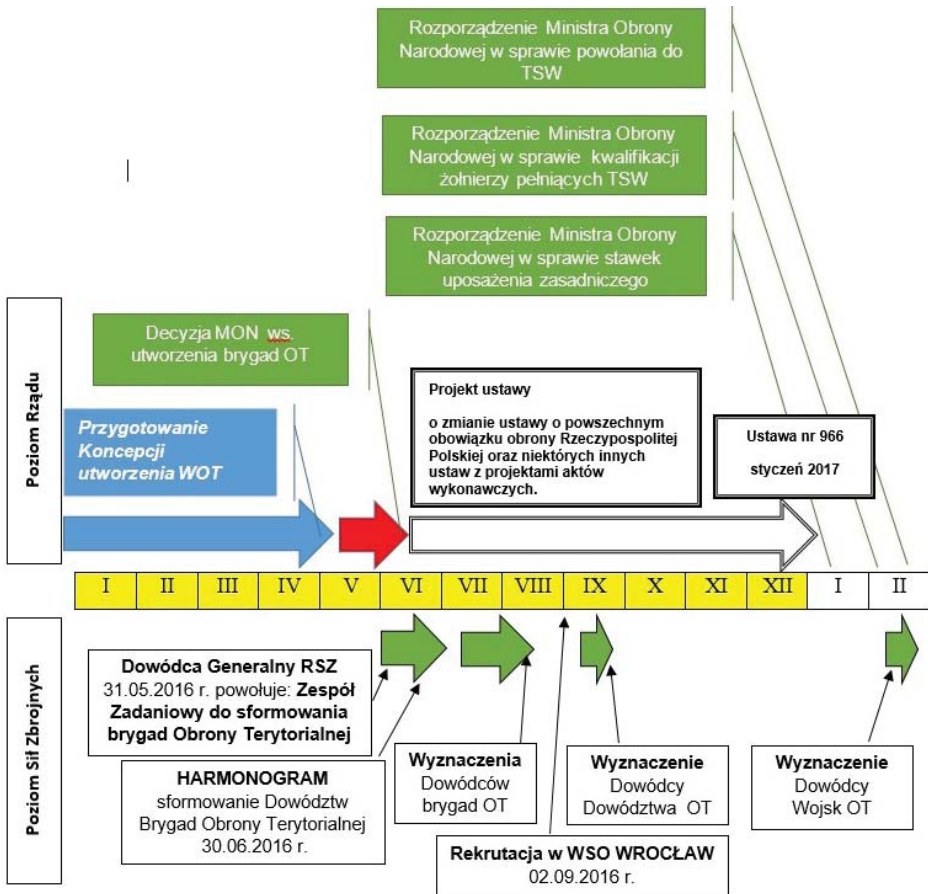
W obszarze ukończenia wysiłek skoncentrowano na formowaniu Dowództwa brygad, wyznaczaniu stanowisk służbowych, przyjmowaniu sprzętu wojskowego i wyposażenia, a także zatrudnieniu pracowników Resortu Obrony Narodowej. Kluczowym było nawiązanie współdziałania z terytorialnym WSZW i podległymi WKU

w zakresie rozpoczęcia procedur pozyskiwania kandydatów na żołnierzy Terytorialnej Służby Wojskowej oraz rozpoczęcia szkolenia wyrównawczego i podstawowego, zakończonych złożeniem przysięgi wojskowej.

W obszarze współpracy cywilno-wojskowej nawiązano kontakty służbowe w obszarach problematyki działań kryzysowych, możliwego współdziałania, zgodnie z przydzielonymi Stałymi Rejonami Odpowiedzialności.

Proces tworzenia Wojsk Obrony Terytorialnej w dużej mierze zależy od determinacji osób zaangażowanych w ich budowę, przeznaczonych środków oraz w szczególności od akceptacji społecznej dla tego projektu. Jasny i czytelny przekaz w zakresie przeznaczenia, zadań oraz naboru do Terytorialnej Służby Wojskowej wzbudził duże zainteresowanie wśród społeczeństwa. Można przyjąć, że proces tworzenia struktur Wojsk Obrony Terytorialnej przebiegał w dwóch fazach metodą równoległego planowania.

Ryc. 2. Faza pierwsza – koncepcja

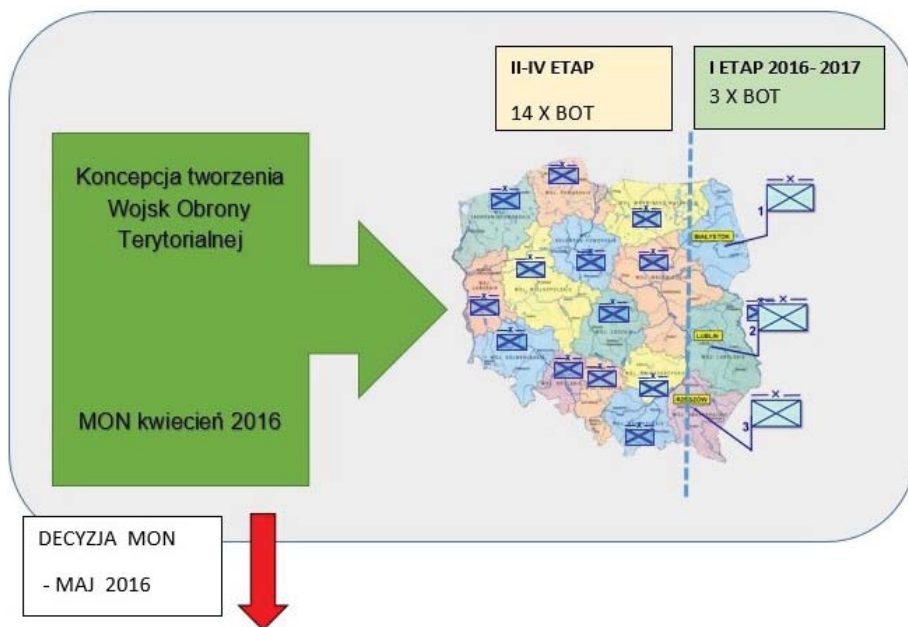

Źródło: opracowanie własne.

Faza pierwsza – koncepcyjna, trwała przez okres ponad jednego roku i umownie można przyjąć, że zakończona została w lutym 2017 roku wydaniem Rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 24 lutego 2017 r. w sprawie powołania do Terytorialnej Służby Wojskowej (TSW) i sposobu pełnienia. Poniżej przedstawiona została ścieżka tworzenia się Brygady Obrony Terytorialnej, jakie zaistniały problemy z tym związane oraz w jaki sposób sobie z nimi poradzono.

Po pierwsze, ze względu na ograniczenia czasowe przyjęto, że proces tworzenia piątego Rodzaju Sił Zbrojnych, jakimi są Wojska Obrony Terytorialnej, będzie realizowany równoległe z poziomu rządu i włączanych sukcesywnie stosownych struktur MON (osoby funkcyjne). Proces tworzenia Wojsk Obrony Terytorialnej rozpoczął się od powstania *Koncepcji utworzenia WOT (Etap I 2016–2017)*, zatwierdzonej przez Ministra Obrony Narodowej, w której wskazane są lokalizacje brygad/batalionów OT. Zgodnie z założeniami, rozmieszczenie jednostek oparte jest przede wszystkim na podziale administracyjnym kraju.

Ryc. 3. Etapy tworzenia Brygad Obrony Terytorialnej

Źródło: opracowanie własne.

Pierwsze kroki poczyniono w kierunku uzgodnień wewnątrz Resortu Obrony Narodowej związanych z Koncepcją tworzenia Wojsk Obrony Terytorialnej. Po uzgodnieniu koncepcji wydana została Decyzja MON, w maju 2016 r., w sprawie sformowania brygad obrony terytorialnej.

Następnie Sejm Rzeczypospolitej Polskiej przystąpił do przygotowania projektu zmiany ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw z projektami aktów wykonawczych i przedstawił do

procedowania 28 października 2016 r. Prace nad zmianą ustawy ostatecznie zakończono i ogłoszono w styczniu 2017 r. Zgodnie z dalszą procedurą, Minister Obrony Narodowej wydał Rozporządzenie z dnia 24 lutego 2017 r. w sprawie powołania do Terytorialnej Służby Wojskowej i sposobu jej pełnienia.

Powyższe działania dały umocowania prawne do wcielania żołnierzy terytorialnej służby wojskowej. Ograniczenia czasowe wymusiły, aby bezpośrednio po wydaniu Decyzji przez Ministra Obrony Narodowej w sprawie tworzenia Brygad Obrony Terytorialnej przystąpiono do jej fizycznej realizacji. Rozpoczęcie prac zapoczątkował Dowódca Generalny RSZ w maju 2016 roku, powołując Zespół Zadaniowy do sformowania Brygad Obrony Terytorialnej.

Szczegółowe prace analityczno-planistyczne pozwoliły na płynne przejście z fazy planistycznej do praktycznej realizacji procesu formowania struktur WOT, zgodnie z zaakceptowaną przez Ministra Obrony Narodowej *Koncepcją utworzenia Wojsk OT*.

Ryc. 4. Formowanie Brygad Obrony Terytorialnej w I etapie

Źródło: opracowanie własne.

Działania Zespołu koncentrowały się na stworzeniu szczegółowego harmonogramu realizacji przedsięwzięć umożliwiających sformowanie Dowództw Brygad Obrony Terytorialnej (BOT) oraz przeformowania i przedyslokowania batalionów Obrony Terytorialnej (bOT). Kolejnym krokiem było zaproponowanie kandydatów i wyznaczenie dowódców trzech brygad obrony terytorialnej. W dniu 1 sierpnia 2016 roku Minister Obrony Narodowej, Antoni Macierewicz, podpisał i wręczył, w obecności pełnomocnika Ministra Obrony Narodowej ds. Utworzenia Obrony Narodowej – dr. Grzegorza Kwaśniaka, decyzje personalne wyznaczające na stanowiska dowódców trzech pierwszych Brygad Wojsk Obrony Terytorialnej. Decyzje wyznaczyły płk. Sławomira Kacanowskiego na stanowisko Dowódcy 1 Podlaskiej Brygady Obrony Terytorialnej, ppłk. Tadeusza Nastarowicza na stanowisko Dowódcy 2 Lubelskiej Brygady Obrony Terytorialnej oraz ppłk. Arkadiusza Mikołajczyka na stanowisko Dowódcy 3 Podkarpackiej Brygady Obrony Terytorialnej.

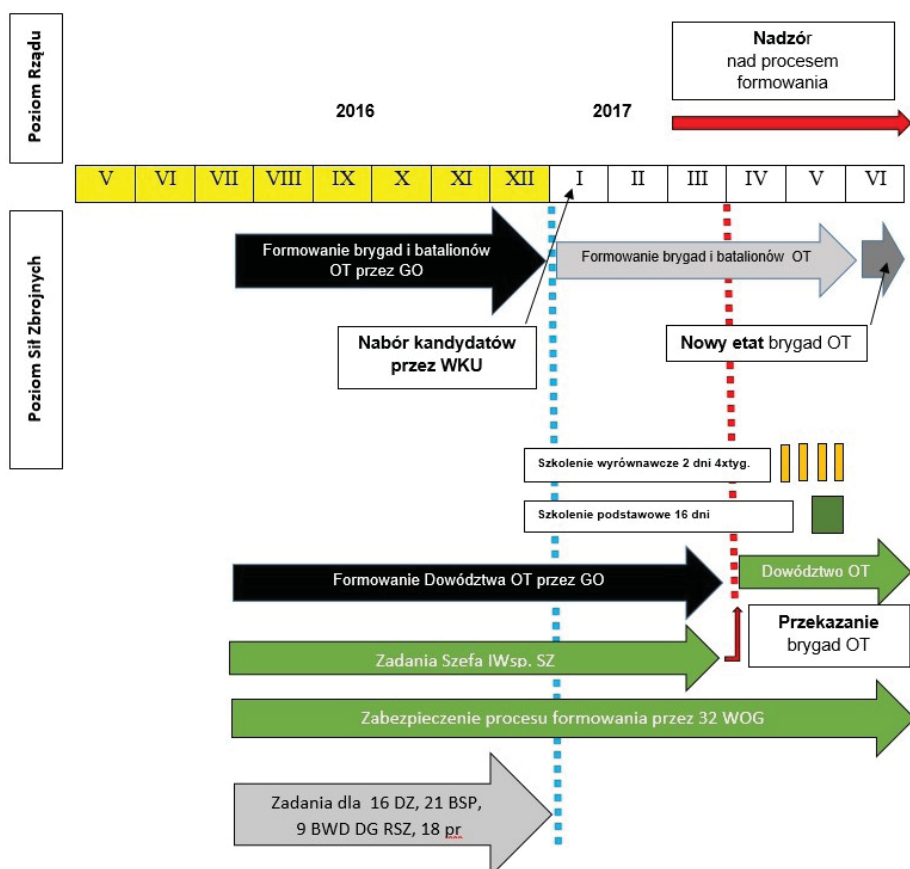
12 sierpnia 2016 r. w Dowództwie Generalnym Rodzajów Sił Zbrojnych Zastępca Dowódcy, generał Jan Śliwka, przyjął meldunki od nowo wyznaczonych dowódców brygad OT o objęciu przez nich obowiązków służbowych.

2 września 2016 r., wychodząc naprzeciw potrzebom kadrowym, po raz pierwszy w Wyższej Szkole Oficerskiej Wojsk Lądowych we Wrocławiu przeprowadzona została rekrutacja na szkolenie oficerskie na potrzeby Wojsk Obrony Terytorialnej. Dla osób cywilnych, chcących zasilić korpus oficerski, na podstawie decyzji Ministra Obrony Narodowej przewidziano 130 miejsc, natomiast dla żołnierzy – 20. Promocja absolwentów na pierwszy stopień oficerski odbyła się w sobotę 8 kwietnia 2017 r. w Warszawie.

Do najważniejszych dat z punktu widzenia tworzenia się brygad OT należy zaliczyć 20 września 2016 r., kiedy to Minister Obrony Narodowej, Antoni Macierewicz, wyznaczył płk. Wiesława Kukułę na stanowisko Dowódcy Dowództwa Wojsk Obrony Terytorialnej. 10 stycznia 2017 r. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Zwierzchnik Sił Zbrojnych, Andrzej Duda, wręczył akt mianowania na stanowisko Dowódcy Wojsk Obrony Terytorialnej.

Faza II – formowanie dowództwa WOT i jednostek OT

Ryc. 5. Faza druga – formowanie dowództwa WOT i jednostek OT

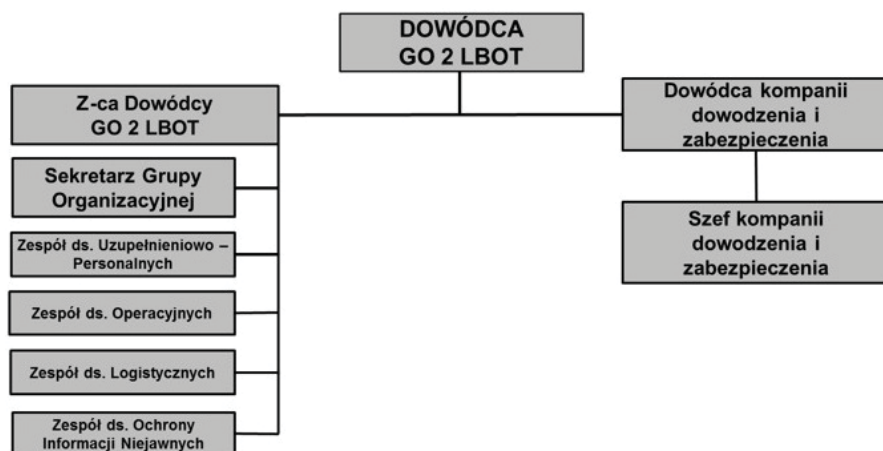
Źródło: opracowanie własne.

W związku z ograniczeniami czasowymi należało podjąć szereg działań prowadzonych równolegle (Ryc. 5. Faza druga – formowanie dowództwa WOT i jednostek OT). Kluczową rolę do czasu utworzenia Dowództwa Wojsko Obrony Terytorialnej odegrał Inspektorat Wsparcia Sił Zbrojnych (IWsp SZ) oraz Dowództwo Generalne RSZ (DG RSZ) w zakresie udzielenia pomocy przy formowaniu. W celu sprawnego przebiegu procesu formowania Dowództwa OT, Dowództwa Brygad OT oraz batalionów OT stworzono Grupy Organizacyjne (GO), które wspierane przez wyznaczone jednostki, zapoczątkowały proces formowania.

Pozytywnym aspektem z poziomu Sił Zbrojnych było przyjęcie modelu tworzenia grup organizacyjnych (GO). W skład GO przewidziano osoby funkcyjne przewidziane do objęcia kluczowych stanowisk w strukturach OT. Powyższe rozwiązanie dało możliwość pełnego zaangażowania i dużej determinacji w działaniu.

Skład grupy organizacyjnej przedstawiał się następująco:

Schemat 1. Struktura organizacyjna GO np. 2 LBOT

Źródło: opracowanie własne.

Skład Grupy organizacyjnej obejmował 18 osób. Do najważniejszych zadań GO należało:

- 1) realizacja przedsięwzięć określonych w „Harmonogramie pracy Zespołu Inspektoratu Wsparcia SZ do spraw formowania dowództw brygad Obrony Terytorialnej i przeformowania batalionów Obrony Terytorialnej”;
- 2) przygotowanie propozycji zmian wynikających z realizacji zadań związanych z formowaniem, przeformowaniem oraz przedyslokowaniem jednostek organizacyjnych OT, w dokumentacji gotowości mobilizacyjnej i bojowej, systemu zarządzania kryzysowego oraz innych dokumentach planistyczno-sprawozdawczych;
- 3) wykonywanie poleceń Szefa IWsp SZ oraz współpraca z innymi jednostkami organizacyjnymi w zakresie dotyczącym realizacji przedsięwzięć związanych z formowaniem, przeformowaniem i przedyslokowaniem;
- 4) składanie bieżących meldunków do Szefa IWsp SZ o problemach związanych z realizacją zadań wynikających z harmonogramu.

W rozkazie Dowódcy Generalnego RSZ, zawarto zapisy dotyczące zadań dla Szefa IWsp SZ, Dowódcy 16 DZ, Dowódcy 21 BSP, Dowódcy 9 BWD DG RSZ oraz Dowódcy 18 pr, w zakresie udzielenia niezbędnej pomocy dowódcom GO w realizacji przedsięwzięć zawiązanych z formowaniem.

W związku z powyższym, z dniem 25 lipca dla żołnierzy każdej z GO rozpoczął się proces wykonywania zadań zapewniających sformowanie Dowództwa Brygady OT do dnia 31 grudnia 2016 roku.

Do najważniejszych zadań można zaliczyć:

- 1) składanie zapotrzebowań na sprzęt etatowy, tabelaryczny i naliczeniowy dla Brygady;
- 2) realizacja rekonesansów infrastruktury w garnizonach, w których przewidziano rozlokowanie brygad i batalionów OT;
- 3) opracowanie koncepcji zagospodarowania oraz wykorzystania obiektów infrastruktury dla potrzeb Brygady;
- 4) przyjmowanie infrastruktury technicznej i magazynowej w kompleksach;
- 5) składanie zapotrzebowań na uzupełnienie pojazdami, maszynami, kwaterunkiem;
- 6) opracowanie i zatwierdzenie Minimalnych Wojskowych Wymagań Organizacyjno-Użytkowych (MWWO-U), dotyczące przebudowy, dostosowania lub budowy obiektów (budynków) na potrzeby zakwaterowania oraz szkolenia i magazynowania uzbrojenia i sprzętu wojskowego w poszczególnych garnizonach.

Dnia 24.05.2016 r. opracowano etat Dowództw Brygad i batalionów OT, na podstawie którego można było rozpocząć przeprowadzenie rozmów służbowych z żołnierzami zawodowymi wyrażającymi chęć służby w WOT. W tym samym czasie Oddział Personalny DG RSZ rozpoczął wydawanie rozkazów personalnych, zgodnie z posiadanymi kompetencjami o zwolnieniu żołnierzy ze stanowisk służbowych i wyznaczeniu na stanowiska służbowe w nowych strukturach. Do czasu wyznaczenia na stanowiska etatowych Dowódców Brygad i batalionów OT, przedsięwzięcia w zakresie formowania i przeformowania realizowane były przez Dowódców Grup Organizacyjnych.

Dla bezkolizyjnej realizacji procesu formowania i przeformowania jednostek wojskowych OT, niezbędne również było wsparcie jednostek wojskowych – gospodarzy kompleksów wojskowych – w zakresie zapewnienia możliwości opracowania dokumentów niejawnych oraz obsługi kancelaryjnej.

Szczegółowy harmonogram realizacji przedsięwzięć umożliwił sformowanie Dowództw Brygad Obrony Terytorialnej oraz przeformowania, przedyslokowania batalionów Obrony Terytorialnej. Zapewnił również terminowe wykonanie dokumentacji – rozkazy, decyzje, zakresy obowiązków. Rozpoczęto przejmowanie obiektów infrastruktury na potrzeby powstających brygad i batalionów OT.

W trakcie realizacji drugiej fazy – należy wspomnieć o trudnościach, które należało pokonać:

1. Problemy formalno-prawne – dotyczyły przede wszystkim Dowódcy Grupy Organizacyjnej, który wchodził w jej skład oraz był jednocześnie Dowódcą Brygady Obrony Terytorialnej, co wymusiło jego występowanie w dwóch rolach. Celowym wydaje się, aby w procesie formowania po wyznaczeniu dowódcy jednostki przydzielić mu Grupę Organizacyjną w składzie umożliwiającym realizację podstawowych zadań, np. przygotowanie dokumentacji technicznej MWWO-U, dokumentacji personalnej (rozkazów), podpisywanie umów itp.

2. Pozyskiwanie obowiązujących rozkazów, wytycznych oraz innych dokumentów służbowych – ze względu na formowanie jednostek i brak kancelarii w początkowym okresie, problemem było pozyskiwanie aktualnych obowiązujących rozkazów, wytycznych, zarządzeń itp. W przyszłości, jako priorytet wyposażenia Grupy Organizacyjnej, należy przyjąć wszystkie niezbędne na etapie formowania dokumenty. W związku z brakiem dokumentów wykonawczych do planowania i szkolenia, do momentu utworzenia Dowództwa WOT, proces ów był znacząco utrudniony.
3. Prowadzenie procesu planowania – powstanie brygad OT przed Dowództwem WOT, wymusiło dwukrotne planowanie. Pierwsze odbyło się w grudniu 2016 r. po otrzymaniu dokumentów planistycznych z IWsp SZ, a drugie po utworzeniu Dowództwa WOT. Brygady Obrony Terytorialnej zostały bezpośrednio podporządkowane Szefowi Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych (IWsp SZ). Od 29.03.2017 r. Brygady podlegają Dowódcy Wojsk Obrony Terytorialnej.
4. Obieg dokumentów – przyjęte rozwiązanie w obiegu dokumentów nie dawało gwarancji otrzymywania ich dostatecznie szybko. Często konieczne było zwracanie się do przełożonych o ich przesłanie, co w znacznym stopniu wydłużało proces ich otrzymania. W początkowym okresie brak kancelarii lub punktu ewidencyjnego również przyczynił się do wydłużenia tego czasu. Konsekwencją braku osób wyznaczonych w etacie, a także spełnienia formalnych wymogów tworzenia i podpisywania dokumentów (w tym ostemplowania np. pieczęci urzędowymi, służbowych), uniemożliwione było między innymi zatwierdzenie dokumentacji teleinformatycznej. W dalszym okresie funkcjonowanie jednocześnie Grupy Organizacyjnej i „załążka” formowanej jednostki wprowadziło niedogodność w obiegu dokumentów. Część dokumentów wpływała do Grupy Organizacyjnej, a część na brygadę OT, która *de facto* miała rozpocząć funkcjonowanie od 1.01.2017 r.
5. Długi czas oczekiwania na wyznaczenie na stanowiska związane z dostępem do informacji niejawnych i wydaniem poświadczenia bezpieczeństwa. Problemy pojawiły się w momencie procedury wszczęcia postępowania sprawdzającego zwykłego wobec żołnierzy zawodowych, którzy nie posiadają poświadczenia bezpieczeństwa, wymaganego na planowanym stanowisku¹. Organ uprawniony do wyznaczania powinien prowadzić postępowania sprawdzające.
6. Trudności w przygotowaniu infrastruktury technicznej – uzyskanie stosownych dopuszczeń technicznych, spełnienie wymogów zabezpieczeń, modernizacji. Wydłużone procedury związane z koniecznością sporządzania dokumentacji niezbędnej do uruchomienia kancelarii (konieczność uzyskania akredytacji). Bardzo długo trwające procedury związane z przygotowaniem MWWO-U, przy braku

¹ W myśl rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 9 września 2014 r. w sprawie trybu wyznaczania żołnierzy zawodowych na stanowiska służbowe i zwalniania z tych stanowisk (Dz.U. z 2014 r. poz. 1292), gdzie w § 20 ust. 1 zapisane jest: „Żołnierza zawodowego, który nie posiada poświadczenia bezpieczeństwa wymaganego na planowanym do wyznaczenia stanowisku służbowym, organ właściwy do wyznaczenia na stanowisko służbowe może wyznaczyć na to stanowisko po wszczęciu postępowania sprawdzającego w celu wydania odpowiedniego poświadczenia bezpieczeństwa”, ponadto w ust. 2 czytamy: „Z wnioskiem o wszczęcie postępowania sprawdzającego w celu wydania poświadczenia bezpieczeństwa o klauzuli wymaganej na stanowisku służbowym, na które żołnierz zawodowy ma być wyznaczony, występuje przed wyznaczeniem organ uprawniony do wyznaczenia żołnierza na to stanowisko służbowe”.

personelu przygotowanego do ich sporządzania, a także znajomość obowiązujących procedur wydłużały zatwierdzanie dokumentacji i konieczność częstego uzupełniania lub poprawy. Skrócenie czasu obiegu dokumentów (nawet o 3 miesiące) możliwe jest w przypadku realizacji zadań przez specjalistów z Rejonowego Zarządu Infrastruktury oraz Wojskowych Oddziałów Gospodarczych.

Do pozytywnych aspektów realizacji drugiej fazy działań należy zaliczyć:

1. Włączanie w skład grupy inicjującej formowanie JW kluczowych osób funkcyjnych, które były planowane do objęcia stanowisk służbowych. Pomoc, szczególnie w początkowym okresie formowania, zapewniona przez oficerów z J-1 DG RSZ, Inspektoratu Wsparcia SZ i Biura ds. Utworzenia WOT. Dużym plusem było również traktowanie wyznaczania żołnierzy do struktur WOT, jako priorytetu oraz prowadzenie rozmów z kandydatami na stanowiska w danej jednostce przez Dowódcę jednostki.
2. Wyznaczenie jednostki odpowiedzialnej za pomoc przy formowaniu (w przypadku 2 LBOT – bów WB). Żołnierze GO mogli liczyć na pełną pomoc w realizacji zadań. Gospodarz kompleksu zapewnił dostęp do sieci teleinformatycznych do czasu opracowania dokumentacji i wpięcia stacji roboczych przez jednostkę formowaną. Należy jednak pamiętać, że jednostki zabezpieczające formowanie często nie mają we własnych zasobach wystarczającej liczby sprzętu, co może zakłócić ich funkcjonowanie. Wskazaniem by było doposażenie w sprzęt dodatkowy, a następnie przekazanie go do formowanej jednostki wojskowej.
3. Rekrutacja kandydatów do trzech BOT w poszczególnych województwach została ogłoszona po uchwaleniu ustawy o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej. Terenowe Organa Administracji Wojskowej (Wojskowe Komendy Uzupełnień) już wcześniej rozpoczęły ewidencję kandydatów do WOT. Najważniejszym dokumentem prawnym regulującym zasady pełnienia Terytorialnej Służby Wojskowej, który wprowadził nowy rodzaj Sił Zbrojnych RP – Wojska Obrony Terytorialnej, a tym samym umożliwił rozpoczęcie procesu rekrutacji i powoływania osób do Wojsk Obrony Terytorialnej, jest znowelizowana Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2016 r. poz. 1534 ze zm.). W ustawie tej, oprócz dodanych pojedynczych zapisów do artykułów, jeden rozdział poświęcono przede wszystkim dla Terytorialnej Służby Wojskowej (Rozdział 4b). Do najważniejszych treści tego rozdziału można zaliczyć:
 1. Czas trwania TSW.
 2. Warunki, jakie musi spełnić osoba powoływana do TSW.
 3. W jaki sposób pełni się Terytorialną Służbę Wojskową.
 4. Ustalenia organizacyjne niezbędne do pełnienia TSW.

Ustawa przewiduje pierwszeństwo służby w Wojskach Obrony Terytorialnej dla członków organizacji proobronnych i absolwentów klas wojskowych. Określa także świadczenia oraz uposażenie, które przysługiwać będzie żołnierzom OT. Ustawa wskazuje również zadania Wojsk Obrony Terytorialnej, które obejmują między innymi udział w zwalczaniu klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków, ochronie mienia, akcjach poszukiwawczych oraz ratowniczych lub ochronie zdrowia i życia ludzkiego, udział w realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego, a także współdziałanie z innymi organami i podmiotami w sprawach związanych z obronnością państwa.

Pierwszym aktem wykonawczym do ww. ustawy w części dotyczącej żołnierzy TSW jest Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 13 stycznia 2017 r. (Dz.U. z 2017 r. poz. 171) w sprawie stawek uposażenia zasadniczego żołnierzy niezawodowych oraz dodatków do uposażenia zasadniczego żołnierzy niezawodowych. Dowiadujemy się w niej o treściach związanych z określeniem stawek uposażenia zasadniczego żołnierzy pełniących terytorialną służbę wojskową rotacyjnie, w kwotach dziennych.

Kolejnym aktem wykonawczym jest Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 10 lutego 2017 r. (Dz.U. z 2017 r. poz. 291) w sprawie kwalifikacji żołnierzy pełniących terytorialną służbę wojskową przydatnych z Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Rozporządzenie traktuje o wypłacie ekwiwalentu pieniężnego z tytułu poniesionych kosztów związanych z uzyskaniem kwalifikacji przydatnych w Siłach Zbrojnych.

Następnym aktem wykonawczym regulującym powoływanie do terytorialnej służby wojskowej jest Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 24 lutego 2017 r. (Dz.U. z 2017 r. poz. 465) w sprawie powołania do terytorialnej służby wojskowej i sposobu jej pełnienia, które określa:

1. Szczegółowy tryb powoływania do Terytorialnej Służby Wojskowej.
2. Wzór wniosku o powołanie do Terytorialnej Służby Wojskowej.
3. Dokumenty składane wraz z wnioskiem.
4. Szczegółowy sposób pełnienia Terytorialnej Służby Wojskowej.

W marcu 2017 r. Wojskowe Komendy Uzuppełnień rozpoczęły proces przyjmowania wniosków do Terytorialnej Służby Wojskowej na stanowiska w brygadach i batalionach Obrony Terytorialnej.

Wyposażenie żołnierzy WOT w sprzęt indywidualny i zespołowy wprowadzony do użytkowania oraz występujący na wyposażeniu Wojska Polskiego, a przede wszystkim nieodbiegający swoimi parametrami oraz standardami technicznymi od tego, który jest wykorzystywany w NATO. Jednocześnie, sprzęt prosty w obsłudze i skuteczny, a na dodatek nadający się do szybkiego przerzutu przez lekką piechotę, jaką będą *de facto* Wojska Obrony Terytorialnej.

Ponadto w początkowym etapie formowania brygad, zaobserwowano zapotrzebowanie na informacje ze strony urzędów i instytucji oraz organów administracji publicznej w zakresie Wojsk Obrony Terytorialnej, a także współpracy i współdziałania z nimi. W odpowiedzi na ten stan rzeczy podjęto działania mające na celu dostarczenie kluczowych informacji nt. Wojsk OT. Wspomniana sytuacja zmuszała Dowódcę oraz osoby przez Dowódcę wyznaczone do informowania opinii publicznej o stanie formowania WOT na danym terenie, a tym samym do wystąpień publicznych. Zarówno Dowódca, jak i osoby przez niego wyznaczone nie miały wcześniejszego przeszkolenia w zakresie działalności prasowo-informacyjnej, kontaktów z mediami i udzielania wywiadów. W czasie powstawania nowego rodzaju SZ, jakimi są WOT, celem jest zorganizowanie szkoleń z zakresu kontaktów z mediami i realizacji polityki prasowo-informacyjnej na szczeblu brygady dla Dowódców, kierowniczej kadry i osób wyznaczonych przez dowódcę do realizacji wspomnianych zadań. Stosownym byłoby także organizowanie i prowadzenie wykładów informacyjnych dla kadry kierowniczej samorządu terytorialnego, służb, inspekcji i straży wojewódzkich w porozumieniu z przedstawicielami Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Urzędu Wojewódzkiego, np. na temat miejsca i roli Wojsk Obrony Terytorialnej

w systemie obronnym państwa, ich zadań oraz zasad współdziałania z organami administracji publicznej województwa.

Przechodząc w tym miejscu do tematyki dotyczącej żołnierzy – kandydatów TSW, należy zaznaczyć, że w szkoleniu żołnierzy przyjęto, iż podstawową komórką, na której oparta zostanie struktura WOT, będzie dwunastoosobowa sekcja lekkiej piechoty. Jest to struktura, która zapewnia dużą elastyczność i może zostać w razie potrzeby podzielona na dwa zespoły po 6 osób reprezentujących wszystkie podstawowe specjalności. Jest to również struktura zoptymalizowana z punktu widzenia szkolenia – w każdej specjalności w sekcji jest dwóch żołnierzy, z których jeden powinien posiadać większe doświadczenie i dbać o przekazywanie umiejętności koledze młodszemu stażem i doświadczeniem, aby z czasem mógł zająć jego miejsce. Kolejnym zadaniem jest niesienie pomocy społeczeństwu samodzielnie przez żołnierzy obrony terytorialnej lub we współdziałaniu z wyspecjalizowanymi służbami w zwalczaniu klęsk żywiołowych, katastrof i innych zagrożeń o charakterze niemilitarnym. Realizacja szkolenia oparta została na podstawie opracowanych przez Dowództwo WOT programów szkolenia, wzbogaconą o niezbędne pomoce szkoleniowe oraz wykorzystującą doświadczenie żołnierzy z wojsk specjalnych i operacyjnych.

Do podstawowych dokumentów należą:

1. Program szkolenia podstawowego żołnierzy terytorialnej służby wojskowej Wojsk Obrony Terytorialnej (tymczasowy), Warszawa 2017 r.
2. Program szkolenia wyrównawczego żołnierzy terytorialnej służby wojskowej (TSW) Wojsk Obrony Terytorialnej (tymczasowy), Warszawa 2017 r.
3. Program etapu szkolenia indywidualnego żołnierzy terytorialnej służby wojskowej (TSW) Wojsk Obrony Terytorialnej (tymczasowy), Warszawa 2017 r.
4. Plan dydaktyczny. Etap II Szkolenie praktyczne.
5. Materiały do kształcenia na odległość.
6. Wytyczne Dowódcy WOT w sprawie doskonalenia i utrzymania sprawności fizycznej żołnierzy Terytorialnej Służby wojskowej.

Na uwagę zasługuje fakt, że wraz z tworzeniem nowego Rodzaju Sił Zbrojnych tworzone są nowe modele szkolenia żołnierzy TSW oraz kształtowane nowe wzorce myśli szkoleniowej, oparte na doświadczeniach jednostek specjalnych, zapewniające łatwiejsze ich wdrażanie.

Po pierwszym szkoleniu podstawowym i wyrównawczym żołnierzy terytorialnej służby wojskowej na podstawie wypracowanych wniosków, programy będą aktualizowane.

Rozpoczęcie szkolenia to przede wszystkim wcielenie żołnierzy TSW. Sprawne jego przeprowadzenie jest jednym z warunków osiągnięcia już na samym początku sukcesu szkolenia, pozytywnego wizerunku wcielających brygad OT oraz zabezpieczających ich jednostek wojskowych. W tym celu odbyły się gry decyzyjne poświęcone przygotowaniu i zabezpieczeniu szkolenia podstawowego 16. dniowego oraz wyrównawczego żołnierzy TSW. Podczas gier decyzyjnych przedstawiano koncepcje szkolenia, miejsca oraz niezbędne potrzeby do jego zabezpieczenia. Biorąc pod uwagę fakt, że wcielenie-szkolenie będzie realizowane na obiektach również innych jednostek wojskowych niż brygad OT oraz możliwy jego wpływ na ich funkcjonowanie, oprócz Komendantów WOG, Kierowników Grup Zabezpieczenia, w spotkaniach brali udział także ich przedstawiciele.

Do zakresu szkolenia żołnierzy TSW należy zaliczyć przygotowanie indywidualne żołnierzy zawodowych (instruktorów) do szkolenia. W tym celu zrealizowano szereg kursów szkoleniowo-metodycznych skierowanych na ujednolicenie i ukierunkowanie szkolenia oraz działalności szkoleniowo-metodycznej, kursy instruktorsko-metodyczne przygotowujące kadrę (instruktorów) do organizowania i prowadzenia zajęć programowych oraz instruowania na punkcie nauczania, jak również narady szkoleniowo-metodyczne. Najważniejszym takim kursem, wyznaczającym kierunek szkolenia, był kurs realizowany w styczniu 2017 r. w Lublińcu, w którym uczestniczyli przedstawiciele z trzech powstających brygad. W czasie kursu testowano nowe umundurowanie i wyposażenie żołnierza. W przyszłości należy również pamiętać o żołnierzach TSW, którzy będą musieli posiadać niezbędne kursy, a ich przeprowadzenie nie będzie możliwe do zrealizowania w ciągu jednego weekendu w jednostce wojskowej, co więcej, które prowadzone są tylko i wyłącznie w centrach szkolenia (np. kurs na LM-60, BLOS, itp.).

Wiele problemów pojawiło się w zakresie logistyki. Zdecydowana większość sprzętu wojskowego (SpW), zgodna z etatem, stanowiła należność etatową czasu „W”. Otrzymany nowy SpW nie mógł być jednak postawiony na przechowywanie długookresowe, ponieważ przepisy nakazują, że sprzęt na gwarancji powinien być intensywnie eksploatowany.

Pododdziały logistyczne w swojej strukturze są obecnie w stanie realizować zasadnicze zadania. Na podstawie prowadzonych szkoleń czy możliwości i oczekiwań w zapobieganiu oraz zwalczaniu skutków zagrożeń (kryzysowych) należy założyć, że będą one wymuszały zmiany struktur logistycznych lub wyposażenia. Celowym będzie zatem ocenianie i dostosowywanie struktur pododdziału logistycznego tak, aby były w stanie wydzielić moduły do zabezpieczenia pododdziałów Brygady, operujących w stałych rejonach odpowiedzialności na kilku kierunkach, stosownie do zadań wynikających z zagrożeń.

Etat pododdziału logistycznego, odpowiedzialnego za zabezpieczenie materiałowe, należałoby uzupełnić o cysterny paliwowe i pojazdy do przewozu zapasów. Optymalnym rozwiązaniem jest zastąpienie samochodów średniej ładowności ogólnego przeznaczenia pojazdami dużej ładowności powiększonej mobilności, co daje zysk około 30% na jednym pojeździe w ładowności. Dodatkowo, pododdziały logistyczne powinny być wyposażone w sprzęt załadunkowy i przewożący kontenery, co w znacznym stopniu zwiększyłoby mobilność pododdziałów. W tym zakresie etat powinien być ponadto uzupełniony o cysterny paliwowe (CD -10 m³). W chwili obecnej nie występują w etacie polowe stacje ładowania akumulatorów, które powinny występować w etacie pododdziałów remontowych. Po zastosowaniu takich zmian w etacie możliwe byłoby prowadzenie zabezpieczenia materiałowego i technicznego na wspomnianych kierunkach.

Prace nad przygotowaniem infrastruktury winny być realizowane przez osoby funkcyjne przygotowane merytorycznie do opracowania MWWO-U z poziomu WOG i RZI. Powyższe rozwiązanie skróci czas przygotowania dokumentacji i zgromadzenia niezbędnego sprzętu i wyposażenia.

Kluczowym momentem dla formowania się WOT będzie rok 2019. Do tego czasu mają zostać sformowane wszystkie brygady WOT, z których pierwsze trzy powinny zakończyć cykl szkolenia i osiągnąć wstępną gotowość operacyjną. Pozostałe 14 brygad znajdować się będzie na różnych etapach szkolenia.

Podsumowanie

Tworzenie nowego Rodzaju Sił Zbrojnych, jakim są Wojska Obrony Terytorialnej, związane jest z wieloma niedogodnościami i utrudnieniami. Pełne zaangażowanie osób funkcyjnych w proces tworzenia koncepcji w pierwszej fazie oraz płynne przejście do kolejnej fazy formowania pozwoliło na bieżące wyciąganie wniosków i wdrażanie usprawnień. Kluczowym w aspekcie organizacyjnym okazało się przygotowanie odpowiedniej infrastruktury zapewniającej zakwaterowanie, możliwości logistyczne oraz szkoleniowe. Istotne znaczenie miało przede wszystkim nadanie odpowiedniego priorytetu dla tworzenia jednostek i udzielana wszelka pomoc. Podejmowane i realizowane działania poddane monitorowaniu skutkowały właściwą oceną i wyciąganiem wniosków oraz doświadczeń z procesu formowania Brygad Obrony Terytorialnej. Doświadczenia I Etapu są wykorzystywane w rozpoczętym drugim etapie formowania. Do oceny pozostaje poprawność przyjętych rozwiązań w procesie szkolenia. Założyć należy, że będzie on w przyszłości modyfikowany i dostosowywany do potrzeb szkoleniowych zapewniających realizację postawionych celów.

Proces tworzenia brygady Obrony Terytorialnej RP.

Studium przypadku

Streszczenie

W związku z pojawiającymi się nowymi zagrożeniami na świecie, istnieje konieczność ich identyfikowania i podjęcia skutecznych działań. Wojska Obrony Terytorialnej są na nie odpowiedzią i dają możliwość działania w aspekcie militarnym oraz niemilitarnym. Artykuł ukazuje proces tworzenia pierwszych trzech brygad Obrony Terytorialnej, problemy z tym związane oraz rozwiązania, jakie zastosowano. W celu sprawnego przebiegu procesu formowania Dowództwa Brygad OT oraz batalionów OT stworzono Grupy Organizacyjne (GO), które wspierane przez wyznaczone jednostki zapoczątkowały proces formowania. Pełne zaangażowanie osób funkcyjnych w proces tworzenia brygad pozwoliło na bieżące wyciąganie wniosków i wdrażanie usprawnień. Kluczowym okazało się przygotowanie odpowiedniej infrastruktury zapewniającej możliwości logistyczne oraz szkoleniowe. Do oceny pozostaje poprawność przyjętych rozwiązań. Założyć należy, że rozwiązania, które zaproponowano w przyszłości będą modyfikowane i dostosowywane do potrzeb zapewniających realizację postawionych celów.

Słowa kluczowe: Wojska Obrony Terytorialnej, Grupa Organizacyjna

The Territorial Defence Brigade creating process. Case study

Abstract

Due to emerging new threats over the world it is necessary to identify them and take effective actions. Territorial Defence Troops (TDT) are the answer to the threats and give an opportunity to fight them in a military and non-military aspect. The article presents the process of forming three Territorial Defence Brigades, problems related to it and the solutions that were used. To properly perform the process of forming Territorial Defence TD, Territorial Defence Brigades and TD battalions, the Organizing Groups (OG) were initiated.

To do their task fast and ably they had assistance from operational military units located in common responsibility area. Logistic and training facilities were the most important in organizing process. The full involvement of functionaries in the process of creating brigades has allowed to draw conclusions and to implement improvements. It should be assumed that solutions which have been proposed need to be modified and adapted in the future to ensure the achievement of the aims.

Key words: Territorial Defence Troops, Organizing Group

*Процесс создания бригады территориальной обороны
Республики Польша. Тематическое исследование
Резюме*

В связи с появляющимися в мире новыми угрозами существует необходимость их идентификации и принятия эффективных мер по устранению. Ответом на эти угрозы являются войска территориальной обороны (ВТО), которые дают возможность действовать в военном и невоенном аспектах. В статье рассмотрен процесс создания первых трех бригад территориальной обороны и представлены проблемы, связанные с этой задачей. С целью эффективного формирования Командования бригад ТО и батальонов ТО были созданы Организационные группы (ОГ), которые при поддержке других подразделения, начали процесс формирования новых частей. Вовлечение многих ответственных лиц в процесс создания бригад ТО позволило вести постоянный анализ процесса и внедрять новые решения. Ключевым фактором оказалась подготовка соответствующей инфраструктуры, обеспечивающей материально-технические возможности ТО и проведение обучения. Следует предположить, что принятые решения в будущем будут модифицированы и приспособлены для обеспечения реализации поставленных целей.

Ключевые слова: Войска территориальной обороны, Организационная группа